UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

De Tempore Hyemales

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Sermo. ii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30599

Visual Library

in medio eoꝝ. ¶Figura In euang. hodi/
erno. Vocatꝰ est iesus ꝛ discipuli eius ad
nuptias q̄ facte sūt i cana galilee. Spūalr
In nuptijs debite celebratis in zelo chari
tatꝫ diuie ꝛ fraterne adest iesus dirigēs i/
tentionē: ꝛ discipuli eiꝰ. i. filij bene morige
rati. Ex opposito qn̄ sunt nuptie ꝓpter car/
nalitatē aut aliā causā indebitā: multa ma
la ꝯtingunt in mr̄imonio. qm̄ vt dicit Leo
papa. Vix bono paguntᷣ exitu q̄ malo sūt
inchoata ꝑncipio. Et hꝫ. lxj. di. Miramur

PRo secundo cōsideranda sunt tria ge
nera nuptiaꝝ.
¶Prime sunt criminalꝭ adhesiōis
¶Scd̄e carnalis copulationis.
¶Tertie spūalis vnionis.

Prime sunt criminalꝭ adhesiōis. Iste sunt
nuptie adulterine qn̄ scꝫ aīa relicto spon/
so christo adheret diabolo sibi pctm̄ sugge
renti. Ad has nuptias venit diabolꝰ. Et
de his pōt exponi illud Judicū. xiiij. Vo
castis nos ad nuptias vt spoliaretꝭ. Sūt
aūt hmōi nuptie ꝑcauende ꝓpter tria
¶Prio qꝛ est inchoatio vituperabilꝭ
¶Scd̄o qꝛ ratificatio est detestabilꝭ.
¶Tertio qꝛ ꝯclusio est miserabilis.

Primo qꝛ inchoatio est vituperabilꝭ. In/
choatio em̄ fit qn̄ aīa incipit attendere ꝛ i/
morari delectabiliter suggestiōibꝫ diaboli
Sic em̄ incipit separari a christo ꝛ adhe/
rere diabolo. Sap. j. Peruerse cogitatio/
nes separant a deo. Bern̄. Cogitationes
male cum in aīa ludūt illudūt ¶Scd̄o qꝛ
ratificatio seu ꝯfirmatio est detestabilis.
qn̄. s. aīa ꝯsentit suggestiōi diabolice. Cō
sensus em̄ matrimoniū facit. Greg. dis. vj
Sed pensandū. Cum caro delectari cepe/
rit: tunc pctm̄ nasci incipit. Si aūt ex deli
beratione ꝯsentit/pctm̄ dꝛ perfici. ¶Ter
tio qꝛ ꝯclusio est miserabilis. vicꝫ associa/
tio cū diabolo in penis eternis ꝛ ꝑpetuis.
O ꝙ̄miserabilꝭ nuptiaꝝ celebratio/ꝙ̄ hor/
ribilis ꝯiunctio/ꝙ̄ crudelis sponsus. Hie
re. vj. Crudelis est ꝛ nō miserebitᷣ. In his
nuptijs necꝫ iesus est necꝫ mater eiꝰ: sꝫ sa/
thanas ꝛ discipuli eius. In his mutatᷣ aq̄
in vinū. Sed q̄lis aq̄ in q̄li vino/aq̄ fetida
in vinū turbidissimū/aq̄ delectatiōis pcti
in vinū ire dei. Sex etiā hydrie plene sunt
aq̄ turpis delectationis circa diuitias: cir
ca delitias terrenas: circa honores mūda/
nos ꝛ supbias ois ꝯfusionis quaꝝ vtracꝫ
duplex est sm̄ ꝙ delectatio est i cordis co
gitatiōe vel opis executiōe: ꝯtuntᷣ in vinū
amarissimū. Nā sic dꝛ Apo. xix. Qui acce
perit characterē bestie. i. diaboli p cuiꝰ vi/
delicꝫ characteris impressionē fit huiusce/
modi matrimoniū: Hic bibet de vino ire
dei ꝛ cruciabitᷣ igne. Deut. xxij. Fel draco
nū vinū eoꝝ ꝛ venenū aspiduꝫ insanabile.
Exemplū de illo qui ductꝰ post mortē ad
presentiā luciferi/qꝛ biberat de calice ba/
bylonis in hoc mundo: iussus fuit bibere
de calice ire dei. In primo haustu q̄ erat d̄
plumbo bullienti: ꝛ resina ꝛ sulphure i os
Tunc dicit lucifer detis ei de alio vino: di
abolus ḡ ministrās ei / horribilē aliū cali
cem ꝓpinauit. Et tunc scd̄o clamauit miser
ille vt clamare potuit. Maledicta hora in
q̄ creatus sum/genitꝰ/et alitus. Fiant ex/
clamationes. Dicit tertio lucifer de vino
meo querite. Et ecce tertio hauriens mi/
nister infernalꝭ ex vase horrendissimo ma/
teriā liquefactā atcꝫ bullientissimā. Ter
tio dicit aperi gulā. Et tunc clamauit mi/
ser ille: maledicatᷣ deꝰ: i despectū dei ē hoc
vinū meū. Dicit lucifer. In eternū de hoc
bibatis. Audite ꝛ vos miseri pctōres: q̄a
de hoc vino vobis reseruatᷣ portio vestra:
tota em̄ aq̄ delectationis vestre in tale vi/
nū mutabitᷣ. Greg. Momentaneū est qd̄
delectat: sed eternū qd̄ cruciat.

PRo tertio Audistis ꝛc. ꝙ̄miseri q̄ sic
aīam diabolo desponsāt christo con/
tepto. O ꝙ̄misera aīa q̄ fit diabolo adul/
tera. Adulteriū ēt dꝛ q̄si ad aliū thoꝝ ac/
cessio. xxxvj. q. vj. §. Cū ḡ. Scd̄m Inno
aūt extra de procur. Pena adulterij aliqn̄
erat pena capitis. vt ptꝫ. C. de adulterijs.
l. Castitati. Dicite. Siq̄s vestrū haberet
filiam honestā quā nobilis comes pius ꝛ
dulcis i vxore petit. An vellet eā expone
re ribaldo inhonesto/paupi ꝛ misero. Cre
do ꝙ nō. Expone ꝛc. ¶Notando ꝙ q̄dli/
bet pctm̄ mortale est adulterium spūale.
vnde aīe peccatrici dꝛ. Hiere. iij. Tu for/
nicata es cum amatoribus multis tamen
reuertere ꝛc.

¶Sermo. ij.

Nuptie facte ꝛc. Dilectio ſine ſimulatõe: odientes malũ: adherẽtes bono: charitate fraternitatꝭ inuicem diligentes Rho.xij. Hec ſunt obſeruãda circa dilectionẽ vt fiãt nuptie ſpũales: vicꝫ vera dilectionis exhibitio. Dilectio ſine ſimulatione. Recta dilectõis diſcretio. Odi. ma adhe. bo. Mutua dilectõis affectio: charitatẽ fraternitatꝭ ꝛc. De pmo. j. Joã.iij. Nõ diligam⁹ ꝟbo necꝫ lingua: ſed ope et veritate. De ſcđo Aug. Sic diligẽdi ſunt hoĩes vt eoꝝ odio habeant̃ errores. De tertio Joã.xv. Hoc eſt pceptũ meũ vt diligatꝭ inuicem.

Primũ ar. An mr̃imoniũ ſit ſacramẽtũ noue legꝭ: Q, nõ. qꝛ inſtitutũ eſt an legẽ. Cõtra. A doctoribꝫ nũerant̃ int̃ ſacr̃a noue legꝭ. Rñdet Rich. in. iiij. di. xxij. Mr̃imoniũ duplr̃ accipi pt. Aut qñtũ ad ei⁹ inſtitutionẽ. et ſic nõ eſt ſacr̃m noue legꝭ. Aut qñtũ ad ei⁹ effectũ. et ſic lꝫ fuerit añ nouã legẽ inſtitutũ: non tñ habuit vim ꝯferẽdi grãm ſicut mõ in lege noua in q̃ nõ eſt euacuatũ ſed ꝯfirmatũ: ꝛ factũ ẽ grẽ cauſatiuũ. et ſic ẽ ſacr̃m no. legꝭ. Hec Rich. Pro fundamẽto. Multũ nobilitatũ eſt mr̃imoniũ in lege noua Sꝫ heu nouit dñs q̃nti ſunt ibi abuſus grauiores forte q̃ꝫ in lege veteri. Vñ de ꝯiugio Tobie iunioris cõpato ad cõiugia moderna Mat. vinđ. Quantũ cõiugiũ ꝑuati forma a modernis diſtat coniugijs q̃ ſine labe thor⁹. Et vnde hoc: qꝛ vtrũqꝫ regnat ibi carnis voluptas q̃ eſt ratõis ſuffocatiua. Vñ Sene. ad Lu. Voluptates inter res viliſſimas habe q̃ latronũ more ad h̃ nos amplectunt̃ vt ſtrãgulẽt. Eſt aũt ad hoc inſtitutũ mr̃imoniũ vt voluptates regulet. Sed q̃rit̃ ꝛc. Dic rñ. vt ſ. Ex quo concludę quãta ſit ſeruanda honeſtas in mr̃imonio: ne qđ ꝓ legẽ ꝛ ꝓpter legẽ eſt inſtitutũ ordinet̃ ad legꝭ corruptionẽ: cũ vicꝫ de⁹ et ſpũalia poſtponunt̃: ꝛ carnalitati prorſus hõ ſubijcit̃. Hiero. Nihil fetidi⁹ q̃ꝫ vxorẽ amare adulterie. Talis aũt amorꝭ adulterini ſit̃ ſig̃: cũ nimis pl⁹ q̃ꝫ decet ad vanitates apit manũ: cũ eã varijs ocul' aſpicit: inhoneſtꝭ q̃ꝫ ꝟbis alloquit̃: cũ ꝓpt eã gentes deſpicit: ꝛ eã eſſe ocioſam in domo nõ curat. Talis certe amor multũ vicioſus eſt in chr̃iano. Propt̃ea đt Pau. j. Theſ. iiij. Nõ in paſſiõe deſiderij ſicut ꝛ gentes que ignorãt deũ. Tales eñ q̃ carnis deſideria abſqꝫ freno ſequunt̃: cito deũ obliuiſcunt̃: et ſpũalia guſtare non valent. Figura Lu. xiiij. Ille q̃ de nouo duxerat vxorem inuitat⁹ ad cenã: rñdit ſe non poſſe venire. Nec dixit ſicut alij: habe me excuſatũ. Spiritualiter ꝑ hoc ſig̃tur q̃ntũ retrahit libido a diuis. Propterea dixit angel⁹ tobie Tob. vj. Cũ accepis ſarã ingreſſus cubiculũ ꝑ tres dies cõtinens eſto ab ea. et ad nihil aliud vacabis cũ ea niſi orationibus Ipſa aũt nocte incẽſo iecore piſcis fugabit̃ demoniũ. Spũal'r ꝑ piſcẽ intellige chriſti hũanitatẽ in aq̃s tribulatiõis nutritam. Per iecur piſcꝭ cor pijſſimi redẽptoris: qđ incẽſum eſt. Et hec eſt incẽſio charitatꝭ q̃ etiã chr̃m duxit ad crucẽ ꝛ fugauit demoniũ. Recordatio igit̃ deuota hui⁹ incẽſionis ſpũalis demoniũ abijcit ꝛ concupiſcẽtias carnalis voluptatꝭ. Audite ꝛ notate vos ꝯiugati ꝛ cõiugãdi. Tandẽ aũt dixit angelus Tobie. Trãſacta tertia nocte accipies ꝟginẽ cũ timore dei magꝭ amore filiorũ q̃ꝫ libidine duct⁹. Vñ ꝯſiliũ eſt ecclie xxiij. diſt. Spõſus. q' ſaltẽ pma nocte cõiuges ꝯtineãt ab ope carnis.

Pro tertio. In precedenti ꝛc. Hic de nuptijs carnalis copulationiꝭ quas chr̃s ſm euangeliũ tripl'r honorauit

Primo pñtia ſue humanitatis.

Scđo clementia ſue pietatꝭ.

Tertio potentia ſue diuitatis.

Primo igit̃ ꝛc. qꝛ in ipſis nuptijs hũilit̃ interfuit: ſedens ꝑfecto nõ in pmo ſed i vltimo loco. qꝛ dictur⁹ erat poſtea Cũ inuitat⁹ fueris ad nuptias: recũbe in nouiſſimo loco. Ipſe ꝟo pus cepit facere q̃ꝫ docere Act. j. Quãuis aũt dubium ſit cui⁹ ille nuptie fuerint: nos tñ meditemur eas fuiſſe Joãnis euãgeliſte. de q̃ đt Hieroñ. in ꝓlogo ſup Joã. Iſte eſt Joãnes euãgeliſta quẽ de nuptijs nubere volentẽ dñs vocauit. Et ex tũc Joãnes ꝓpt ꝯtinẽtiã virginalis mũdicie chr̃o magꝭ familiarꝭ fuit De hũilitate aũt chr̃i in nuptijs đt Aug. in li. de ꝟbis dñi. Erubeſcat hõ eſſe ſupbꝰ qñ fact⁹ ẽ hũilis de⁹. Ecce int̃ cetera ſu-

lius ꝟginis venit ad nuptias: q̄ cū apō pa
trē eſſet inſtituit nuptias. ¶ Scdo hono
rauit nuptias clementia ſue pietatis. ex q̄
ſubuenit indigētie nuptiaꝝ. nec tñ hoc ſta
tim fecit qñ mr̄ dixit ei: vinū nō hñt. Jn q̄
oñdit ſapiam ſuā. Mr̄ em̄ eiꝰ ex corde pi-
iſſimo ꝑuenire volens totalē vini defectū
ne apperet ꝯfuſio: inuitauit filiū quē ſcie-
bat ad hoc eſſe potentē: di. Vinū nō hñt.
ſcꝫ ad ſufficiētiam. Et d̄t ei Jeſus. Quid
mihi ꝛ tibi mlier? ſm Chryſ. q꞉ btā ꝟgo
ex pietate mota voluit ꝑoccupare tp̄s de-
bitū faciendi miraculū. Debuit em̄ h̄ mi-
raculū eſſe notū aſſiſtentibꝫ. Fuit aūt ma-
gis euidēs qd̄ factū eſt poſt totalē vini de
fectū. Jdeo d̄t Jeſus mr̄i ſue. Quid mihi
ꝛ tibi mlier: q. d. Scire tp̄s ad faciēdū mi
racula aptū nō eſt mihi ꝛ tibi cōe: ſed mi-
hi ſoli cōuenit. ꝓpter qd̄ ſubdit̄. Nōdū ve
nit hora mea. i. tp̄s cōueniens ad facienda
miracl'a/ mihi ſoli notū. Vn̄ mater pia ex
hac rn̄ſiōe intellexit nō eſſe repulſam peti
tionē ſuā: ſed ꝯueniēter dilatā. Jdō d̄t mi-
niſtrꝪ: Quodcūqꝫ dixerit vob facite. ¶ Ter-
tio honorauit nuptias potētia ſue diuini-
tatꝭ ꝑ quā ꝯuertit aquā in vinū. Vn̄ dicit
miſtris. Jmplete hydrias aq̄ ꝛc. vſqꝫ in fi
nē. Chryſ. Fecit aqs in vinum nō ſimplr
ſed vinū optimū. Generale eſt em̄ oībus
chr̄i miraculis ꝙ ſp ad aliud meliꝰ termi-
nat̄ ꝙ̄ poſſit fieri ꝑ naturaꝫ. Cū g̃ chr̄s ſic
mr̄imoniū honorauit: ꝙ̄ vituꝑandi ſunt q̄
mr̄imonio abutunt̄. Sed o ꝙ̄plures ſunt
abuſiōes in illo: ꝛ ꝑ infidelitatē ꝯiugū: ꝛ ꝑ
inhoneſtatē. de qb̄ poſtea ampliꝰ dicemꝰ.
Sed attēdite qm̄ hmōi inhoneſtates in
mr̄imonio ꝑpetratas multū abomiat̄ deꝰ
nec relinqt impunitas. ¶ Exemplū narrat
Greg. in dial'. Mulier inuitata ad dedica-
tionē eccl'ie ſcti Sebaſtiani: de nocte ꝓuo
cauit maritū ad actū ꝯiugalē ex ꝯcupiſcē-
tia carnis ꝓpter voluptatē. de mane ꝓpter
h̄ timebat intrare eccl'iam ꝛ apperere coram
reliquijs ſcti Sebaſtiani. Jntrauit tñ: et
cū portarent̄ reliqe in ꝓceſſiōe: arrepta ē a
diabolo ꝛ grauit̄ vexata corā oī ꝓplo: q̄ du
cta ad domū ꝓpriā ꝛ diebꝫ mltꝪ ſic vexata.
tandē ꝑcibꝫ bti donati epi a demonio libe
rata ē. ¶ Aliud exēplū in. li. apū in villa
cameraceñ. qdā erat cui nō ſufficiebat coi-
tꝰ cū ꝓpria vxore: qnetiā cū tactibꝫ illicitis
eā moleſtauit inuitā. Nocte qdā reclamā-
te vxore et dei vindictā impcāte: peſſimꝰ
illꝰ ꝑpetrato violēter ſcelere: cū ad venerꝪ
officiū ſurrexiſſet: mox ſoluto vētre ꝑ ſecre
ta nature in cloacā eiꝰ viſcera deſcēderunt.
Nec mora clamans reportat̄ ad lectū: ꝛ pu
blica voce ꝯfeſſus eſt plagā dei ex hoc vi
cio icurriſſe. Et cū duriſſimo cruciatu ma
nuū qs q̄ſi ignibꝫ vrerent̄ abſcindi petijt:
et hora diei tertia miſerabiliter expirauit.
Hoc attēdite q̄ forte talia ac grauiora vi-
dente deo facitꝪ: qm̄ vt hr̄ Luc. xiij. Niſi
pniam egeritꝪ oēs ſimul ꝑibitꝪ.

PRo tertio. Aud. ꝛc. CaueatꝪ g̃ ne de
mr̄imonio faciatꝪ inhoneſtatꝪ palliū
et turpitudis īfulā. Palliū inquā ſub q̄ q̄ſi
cōponitꝪ libellū famoſū ꝯ dn̄m q̄ mr̄imo-
niū inſtituit ꝛ ordiauit ac honorauit. No-
tate ꝙ ſm leges Cōponēs libellū famoſū
decapitat̄ ſiue deportat̄. C. de famoſis li-
bel. l. vnica. Et ſm canonē eſt ꝟberādus.
vt in c. j. v. q. j. et anathematizādus. v. q.
j. c. His q̄ inuēti. Attendite: ſi rex dederit
alicui chlamydē auro textā: monilibꝫ deco
ratā vt honeſtiꝰ corā regi aſſiſteret. Et ex
ea facit palliū ſub q̄ cōponeret libellum fa
moſum in regꝪ iniuriā. Nōne grauiter reꝰ
eſſet apō regiā maieſtatē? Expone q꞉ ſub
pallio mr̄imonij multi in ꝯſcia ſua ſcribūt
q̄ſi libellū famoſū ꝯ dei honorē. Et ſic d̄t
Amb. li. d̄ ꝑtriarchis. et nota. xxij. q. iiij. c.
nullū. Nullū grauiꝰ crimen eſt vbi celibati
cōiugij iura temerant̄: ꝛ vxoris pudor ſol
uitur.

¶ Sermo. iij. dnīce ſcdē poſt Epipha.

Nuptie facte

ꝛc. Sollicitudine nō pigri: ſpū
feruentes: dn̄o ſeruientes: ſpe
gaudentes: in tribulatōe patientes: orōni
inſtātes. Ro. xij. Jbi notant̄ tria ad hoc
reqſita vt fiāt ſpūales nuptie. Diligentie
ſedulitas. ibi: Sollicitudine nō pigri: ſpū
feruentes/ fugiēdo mala ꝛ faciendo bona.
¶ Jntentiōis ſinceritas. ibi: dn̄o ſuientes. i.
ad honorē dn̄i. ¶ Patientie ſtrenuitas. ibi
ſpe gaudentes: in tribulatiōe patientes.
¶ De pmo. j. Theſ. v. Spūm nolite exti
guere. ¶ De ſcdo Col. iij. Dn̄o chr̄o ſeru

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN